

Hemligheten

- gemensam romanläsning med lässtopp, diskussionsuppgift och skrivuppgift

Ämne: Svenska, SVA, SFI

Årskurs: Gym, Vux,

Lektionstyp: Gemensam läsning med lässtopp, diskussionsuppgifter och skrivuppgift

Lektionsåtgång: 2-5

Den här lektionen är skriven av Jenny Edvardsson.

Jenny är lärare i svenska och historia på Wendesgymnasiet i Kristianstad.

Läs gärna mer på hennes blogg: jennypawendes.blogspot.se

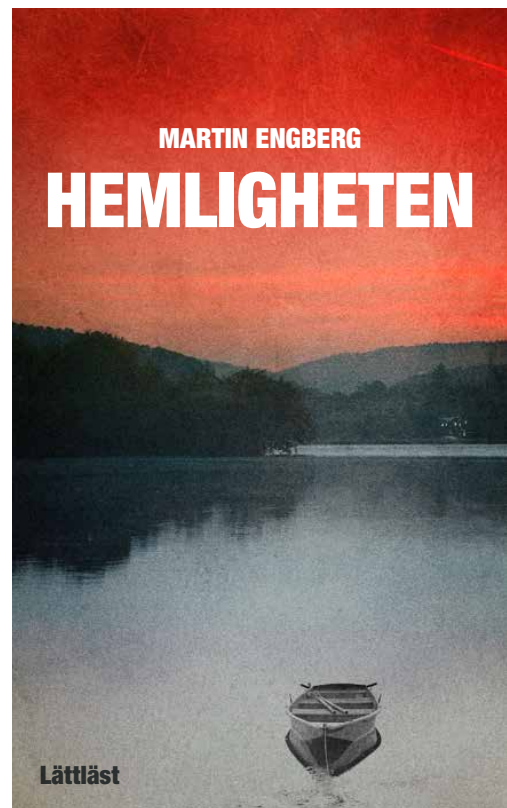
Gemensam romanläsning med lässtopp

Denna uppgift bygger på att man läser romanen tillsammans och gör lässtopp efter vissa kapitel. Vid varje lässtopp är vissa givna frågor i fokus men också frågor som eleverna själva skapat under och efter sin läsning.

De frågor som eleverna själva skapar kan vara:

- frågor på texten, d.v.s. svaren går att finna direkt i texten,
- frågor mellan raderna, d.v.s. frågor där man som läsare själv får lägga samman olika saker i berättelsen för att kunna få fram ett svar och
- frågor utanför raderna, d.v.s. frågor där svaren finns hos läsaren själv eller i det omgivande samhället.

Innan eleverna skapar egna frågor kan det vara bra att man stämmer av att eleverna vet skillnaden mellan de tre frågetyperna.

MTM:s skolwebb
mtm.se/skola

Introduktion av romanen

Läs romanens titel högt, läs baksidetexten och se på omslaget. Vad tror eleverna att romanen ska handla om? Låt dem först fundera själv, därefter diskutera med en kompis för att sedan lyfta diskussionen i helklass. Har alla i klassen samma tankar om vad boken ska handla om?

Högläsning av kapitel 1

Läs kapitel 1 högt. Låt eleverna få fundera över följande frågor under och efter sin läsning:

- a) Vad får du veta om huvudpersonen?
- b) Vem är Erik?
- c) Var utspelar sig handlingen?

Läsning med lässtopp - kapitel 2-5

Låt eleverna få läsa kapitel 2-5 på egen hand. Under sin läsning skriver de upp frågor. Frågorna ska vara på texten, mellan raderna och utanför raderna. Frågorna ska sedan vara utgångspunkt för samtal i mindre grupper.

Under sin läsning ska eleverna också fundera över följande frågor och skriva ner sina svar:

- a) Vilken betydelse har miljön för handlingen? Spelar den en viktig roll eller har den inte någon betydelse alls? Motivera ditt svar genom exempel från romanen.
- b) Hur är relationen mellan huvudpersonen och Erik? Ge exempel från romanen.

Läsning med lässtopp - kapitel 6-10

Låt eleverna få läsa kapitel 6-10 på egen hand. Under sin läsning skriver de upp frågor. Frågorna ska vara på texten, mellan raderna och utanför raderna. Frågorna ska sedan vara utgångspunkt för diskussion i mindre grupp.

Låt eleverna under sin läsning också få fundera över följande frågor och skriva ner sina svar:

- a) Hur upplever huvudpersonen sin barndom?
- b) Hur är relationen mellan huvudpersonen och hans mor?
- c) På vilket sätt beskrivs mamman?

Läsning med lässtopp - kapitel 11-15

Låt eleverna få läsa kapitel 11-15 på egen hand. Under sin läsning skriver de upp frågor. Frågorna ska vara på texten, mellan raderna och utanför raderna. Dessa frågor blir sedan utgångspunkt för samtal i mindre grupp under nästkommande lektion.

Låt eleverna under sin läsning också få fundera över följande frågor och skriva ner sina svar:

- a) Vilken stämning skapas i romanen och hur skapas den? Beskriv och ge exempel.

Läsning med lässtopp – kapitel 16-22

Låt eleverna få läsa kapitel 16-22 på egen hand. Under sin läsning skriver de upp frågor. Frågorna ska vara på texten, mellan raderna och utanför raderna. Frågorna blir utgångspunkt för samtal i mindre grupp.

Under sin läsning ska eleverna också fundera över följande frågor och skriva ner sina svar:

- a) Sista kapitlet har rubriken Ett lyckligt slut. Är det ett lyckligt slut på denna roman? Förklara och ge exempel från romanen.
- b) Vilka är romanens centrala problem? Vad är det för konflikter som finns? Beskriv och ge exempel från romanen.
- c) Finns det någon vändpunkt i romanen? Vilken är den och varför är det denna?

Diskussionsuppgift – vad är det som gör att jag är jag?

Denna uppgift låter eleverna reflektera över ett par karaktärer i romanen samtidigt som de får fundera över sig själva och vem de egentligen är. Utgå från följande frågor:

Är vi själva ansvariga för våra livsval? Eller är det så att våra föräldrar och vår uppväxt styr vem vi blir? Hur tänker du? Och hur upplever du att det är för huvudpersonen och Erik?

Låt eleverna få fundera en stund själva och då skriva ner några korta kommentarer. Låt dem sedan få delge varandra sina svar i mindre grupp. Avsluta med att lyfta diskussionen i helklass.

Skrivuppgift - detta är jag

Edith Södergran var en finlandssvensk poet som levde mellan åren 1892-1923. I en av sina dikter, *Vierge moderne*, utgår Södergran från ordet jag och låter varje rad inledas med jag. När man skapar en dikt på detta sätt kallas det att skapa en dikt genom anafor, upprepning av ett eller flera ord.

Vierge moderne

Jag är ingen kvinna. Jag är ett neutrum.
Jag är ett barn, en page och ett djärvt beslut,
jag är en skrattande strimma av en scharlakanssol...
Jag är ett nät för alla glupska fiskar,
jag är en skål för alla kvinnors ära,
jag är ett steg mot slumpen och fördärvet,
jag är ett språng i friheten och självet...
Jag är blodets viskning i mannen öra,
jag är själens frossa, köttets längtan och förvägran,
jag är en ingångsskylt till nya paradiser.
Jag är en flamma, sökande och käck,
jag är ett vatten, djupt men dristigt upp till knäna,
jag är eld och vatten i ärligt sammanhang på fria villkor...

I denna uppgift ska eleverna själva skapa en dikt och både knyta an till sina tankar ifrån diskussionsuppgiften ovan och till Södergrans dikt. Instruktionen är följande:

Din uppgift blir att utgå från Södergrans diktformen, alltså skapa en dikt där varje rad inleds med ordet jag. Dikten du skriver ska vara en beskrivning av dig och den du är. När du skrivit klart din dikt sätter du en lämplig titel på den och delar den med din lärare.

Men femtusen kronor är ändå femtusen kronor.
Jag stirrade på papperet.

Han gick utan att säga hej då.
Verandan knarrade under honom.
Jag ställde mig vid fönstret
och såg honom med ett långt kliv
korsa diket.

Burarna

Boden var full med gamla saker.
En trasig soffa, verktyg och solparasoller med reklam på.
Det tog en stund innan jag hittade vad jag sökte,
under en hög med kartonger.
Burarna.

Jag tog med dem in för att laga dem.
Jag kom ihåg hur min far brukade göra,
med näten i Tanzania.

– Om skallen glömmmer minns händerna, brukade han säga.

För att händerna skulle bli stadiga drack han.
På morgonen skakade de.
På kvällen kunde han hålla i spetsen på en penna
utan att den darrade.

Noggrannheten har jag efter honom,
men dricker gör jag inte.
Det finns annat att säga om mig,
men jag är nykter och jag är noggrann.
I min värld räcker det långt.
För mig räckte det ända fram tills nyligen.

*

Ekan var i bättre skick än jag vågat hoppas på.
Den låg torrt på ett par bockar under ett tak av plåt.

Den behövde slipas och målas,
men det fanns inget att måla den med. Ändå flöt den.
Det lilla som sipprade in gick att ösa.
Bonden måste ha tagit hand om den och använt den.
Rott ut ljumma värvällar
och glidit fram över den blanka ytan.
Våren är trots allt bondens årstid.
Allting växer på åkrarna. Kalvarna släpps ut.
Fåglarna kvittrar. Överallt visar sig livet starkt.
Det påverkar också människan. Även en människa som Erik.
Säkert fanns det sådant han längtade efter.
Han bodde väl fortfarande ensam, antog jag.

Båten var min, eftersom den tillhört min far,
liksom sommarstugan.
Det var här min far och mor träffades.
Tills hon blev gravid med mig
och följde med honom till Tanzania.
Men allt annat ägde bonden.
Skogen, sjön och gården.
Vad var väl en eka mot det?

och öppnade en burk pilsnerkorv.
Det var samma måltid tredje dagen i rad.
I bagageluckan på bilen fanns en hel kartong med dem.
Det var tjatigt, men jag har ätit sämre.
Ibland inte alls.

Medan jag tuggade tittade jag på burarna.
De stod uppgradade vid väggen. Fyra stycken.
Lagningarna såg bra ut,
ljusare partier mot det mörka.

Ett väl förberett jobb är halva jobbet.
Nu var det bara en sak kvar att göra.

Jag rodde långsamt. Fiskespöt hängde ut över kanten,
men det satt inget på kroken.

Mitt i sjön låg en ö som kallades Drottningen.
På den växte resliga tallar. Intill låg en mindre ö,
inte mer än en vassrugge egentligen,
som hette Lillprinsen.
Om somrarna brukade vi simma dit och tillbaka från stranden.

Efter att jag rott var jag hungrig

Tjuvfiske

I min del av viken låg det bara sommarstugor. Men här och var utmed sjön bodde folk året om. På kvällarna såg jag enstaka ljus kanta vattnet.

En sjö är en stor öppen yta. Stjärnklara nätter går det att se ifall någon rör ut på den. Ljud färdas långt över vatten. Dofter driver med vinden. Den som inte vill bli uppträckt måste vara försiktig. Enbart mörkret är inte ett tillräckligt skydd. Inte för den som ska fiska kräfter i andras vatten.

Ändå finns det timmar på dygnet när ingen ser en ensam man på sjön. Då de som är vakna länge på kvällen gått och lagt sig och de morgonpigga ännu inte lämnat sängen. Det lär sig den som vakar.

På eftermiddagarna metade jag. Fångsten lade jag i en hink bredvid trappan. Tredje natten var jag redo.

Jag sov några timmar. När jag kom ut och såg sjöns nattsvarta vatten visste jag att jag var den enda som var vaken.

Jag ställde burarna på båtens golv. En i taget. När jag själv klev i båten gungade den till

och fick mig att böja på knäna. Jag hade kilat in en soffkudde mellan kanten på båten och bryggan för att det inte skulle knarra.

Jag knöt loss båten och gled ut. Kudden tog jag till att sitta på. Åtorna använde jag inte mer än nödvändigt.

Jag visste vilka platser jag skulle till. Fiskarna jag fångat tidigare på dagen låg i en hink. Det stack i fingrarna när jag tog upp dem ur det kalla vattnet för att använda dem som bete.

Jag sänkte ned den första buren i sjön. Snöret gled mellan händerna. Buren sögs upp av vattnet och ringarna spred sig i mörkret runt båten. Kvar på ytan blev bara plastflaskan, som jag målat svart. Himlen grumlades av moln. Ett par bilar rusade förbi borta på vägen. Det var en perfekt natt.

När alla burar var i sjön var det bara att vänta. Jag gled närmare stranden. I skuggan av granarna. Jag skulle bli kvar i båten för att inte göra mer ljud än nödvändigt. Jag gnuggade händerna mot varandra och försökte röra på mig där jag satt. Det var kallt och lukten trängde innanför kläderna.

– Du och jag är gjorda för varmare väder, brukade pappa säga.

*